

УДК 07:35.076.13

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.02.102>

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ В МІНІСТЕРСТВІ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ ТА ПІДВІДОМЧИХ ОРГАНАХ

Проценко В.С.,

аспірант кафедри публічного та приватного права,

Університет митної справи та фінансів

ORCID: 0009-0006-6198-4025

Проценко В.С. Адміністративно-правове регулювання електронного документообігу в Міністерстві внутрішніх справ України та підвідомчих органах.

У статті здійснено аналіз адміністративно-правового регулювання електронного документообігу в Міністерстві внутрішніх справ України та його підвідомчих органах. Цифровізація документообігу є ключовим напрямом модернізації державного управління, що сприяє підвищенню оперативності, прозорості та ефективності управлінських процесів. Досліджено основні нормативно-правові акти, що регламентують електронний документообіг, зокрема Закони України «Про електронні документи та електронний документообіг», «Про електронні довірчі послуги», «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах», а також підзаконні акти, що регулюють роботу внутрішньовідомчих інформаційних систем МВС.

Розглянуто роль електронного підпису в забезпеченні автентичності та юридичної сили цифрових документів. Окреслено перспективи інтеграції електронного документообігу з іншими державними інформаційними системами, що має сприяти покращенню міжвідомчої взаємодії та прискоренню обміну інформацією. Оцінено міжнародний досвід цифровізації документообігу, зокрема нормативні підходи країн Європейського Союзу та США щодо забезпечення кібербезпеки, збереження конфіденційності та стандартизації електронних адміністративних процесів.

Досліджено основні виклики впровадження електронного документообігу в системі МВС, серед яких недосконалість нормативного регулювання, недостатня технічна оснащеність, нерівномірний рівень цифрової грамотності персоналу та кіберзагрози. Визначено необхідність удосконалення механізмів захисту інформації, модернізації цифрової інфраструктури та забезпечення нормативної узгодженості між державними інформаційними системами.

Запропоновано напрями вдосконалення адміністративно-правового регулювання електронного документообігу в правоохоронних органах, включаючи адаптацію європейських стандартів, розширення використання автоматизованих систем контролю документації та підвищення рівня підготовки кадрів у сфері цифрового управління. Зроблено висновок, що цифровізація документообігу є важливим чинником реформування правоохоронної системи, що забезпечить ефективність управлінських процесів, зменшення бюрократичного навантаження та посилення рівня правопорядку.

Ключові слова: електронний документообіг, адміністративно-правове регулювання, МВС України, оперативно-службова діяльність, управлінські рішення.

Protsenko V.S. Administrative and legal regulation of electronic document flow in the Ministry of Internal Affairs of Ukraine and subordinate bodies.

The article analyzes the administrative and legal regulation of electronic document management within the Ministry of Internal Affairs of Ukraine and its subordinate bodies. The digitalization of document management is a key aspect of modernizing public administration, contributing to increased efficiency, transparency, and responsiveness of management processes. The study examines the main legal and regulatory acts governing electronic document management, including the Laws of Ukraine «On Electronic Documents and Electronic Document Management», «On Electronic Trust Services», and «On Information Protection in Information and Communication Systems», as well as subordinate legislation regulating the operation of internal departmental information systems of the Ministry of Internal Affairs (MIA).

The role of electronic signatures in ensuring the authenticity and legal validity of digital documents is explored. The article outlines the prospects for integrating electronic document management with other state information systems, which is expected to enhance interdepartmental cooperation and accelerate information exchange. Furthermore, the study assesses international best practices in the digitalization of document management, particularly the regulatory approaches of the European Union and the United

States regarding cybersecurity, data confidentiality, and the standardization of electronic administrative procedures.

The key challenges in implementing electronic document management within the MIA system are identified, including regulatory deficiencies, insufficient technical infrastructure, uneven levels of digital literacy among personnel, and cybersecurity threats. The necessity of improving information protection mechanisms, modernizing digital infrastructure, and ensuring regulatory alignment between state information systems is emphasized.

The article proposes directions for improving the administrative and legal regulation of electronic document management in law enforcement agencies, including the adaptation of European standards, the expansion of automated documentation control systems, and the enhancement of personnel training in digital governance. It concludes that the digitalization of document management is a crucial factor in the reform of the law enforcement system, ensuring more efficient management processes, reducing bureaucratic burdens, and strengthening law and order.

Key words: electronic document management, administrative and legal regulation, Ministry of Internal Affairs of Ukraine, operational and service activities, management decisions.

Постановка проблеми. Актуальність теми «Адміністративно-правове регулювання електронного документообігу в Міністерстві внутрішніх справ та підвідомчих органах» зумовлена сучасними тенденціями цифровізації державного управління. Впровадження електронного документообігу сприяє підвищенню ефективності роботи правоохоронних органів, зменшенню бюрократичних процедур, а також забезпеченню оперативного обміну інформацією між різними підрозділами. Це особливо важливо в контексті реформування державних інституцій, спрямованого на підвищення їхньої прозорості та ефективності.

Другим важливим аспектом є необхідність правового регулювання процесів електронного документообігу з метою забезпечення безпеки, конфіденційності та захисту інформації. Оскільки Міністерство внутрішніх справ та його підвідомчі органи працюють з великою кількістю чутливих даних, необхідно розробити та вдосконалити нормативно-правову базу, яка гарантуватиме захист електронних документів від несанкціонованого доступу, підробки чи втрати. Це вимагає гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами у сфері кібербезпеки та цифрового управління.

Зростаюча роль електронного документообігу в діяльності правоохоронних органів також пов'язана з розвитком електронного урядування та цифрових сервісів. Ефективне впровадження електронних технологій у документообіг дозволяє зменшити паперовий документообіг, прискорити процеси ухвалення рішень та підвищити загальний рівень адміністративних послуг, що надаються громадянам. Це відповідає сучасним викликам щодо модернізації державного управління та інтеграції України до європейського цифрового простору.

Нарешті, актуальність теми посилюється необхідністю усунення правових та технічних бар'єрів для впровадження повноцінного електронного документообігу в МВС та підпорядкованих структурах. Недостатня цифрова грамотність персоналу, технічні обмеження та ризики кібератак є факторами, які потребують комплексного підходу до регулювання та вдосконалення адміністративно-правових механізмів. У цьому контексті дослідження питань електронного документообігу сприятиме формуванню більш ефективної та безпечної системи управління в правоохоронних органах.

Стан опрацювання проблематики. Тематика даного дослідження вивчалася у працях таких науковців, як Т. Карабін [1], І. Жаровська, О. Зарічний [2], О. Михайловська [7], В. Плєскач, О. Броварець, І. Гарко [12], О. Федусенко, І. Доманецька, Г. Красовська [18].

Метою даного дослідження є систематизація й узагальнення відомостей щодо адміністративно-правового регулювання електронного документообігу в Міністерстві внутрішніх справ України та підвідомчих органах. Означена мета передбачає вирішення таких науково-дослідницьких **завдань**:

- виявити загальні засади електронного документообігу в МВС України;
- розглянути особливості адміністративно-правового регулювання електронного документообігу;
- оцінити шляхи вдосконалення електронного документообігу в правоохоронних органах.

Методологія вивчення теми статті ґрунтується на комплексному підході, що включає загальнонаукові та спеціально-правові методи дослідження. Зокрема, використовується системний аналіз для вивчення нормативно-правових актів, що регулюють електронний документообіг, а також порівняльно-правовий метод для аналізу міжнародного досвіду та його адаптації до українських реалій. Метод структурно-функціонального аналізу допомагає оцінити ефективність чинного регулювання, а соціологічні методи (опитування, експертні інтерв'ю) дозволяють виявити проблеми впровадження цифрових технологій у правоохоронній діяльності.

Виклад основного матеріалу. Електронний документообіг у Міністерстві внутрішніх справ України є важливою складовою цифрової трансформації державного управління. Його впровадження спрямоване на оптимізацію адміністративних процесів, підвищення ефективності комунікації між структурними підрозділами та забезпечення швидкого доступу до інформації. Використання цифрових технологій у документообігу дозволяє зменшити залежність від паперових носіїв, скоротити час обробки документів та мінімізувати ризики втрати чи пошкодження даних [18].

Згідно із Законом України «Про електронні документи та електронний документообіг», електронний документ має таку ж юридичну силу, як і традиційний паперовий, за умови дотримання встановлених вимог щодо його збереження та автентифікації. Відповідно, документообіг у цифровому форматі в МВС базується на використанні електронного підпису, що забезпечує достовірність, конфіденційність та захист інформації. Важливу роль у цьому процесі відіграє законодавче регулювання, яке визначає процедури створення, зберігання та обміну електронними документами між правоохоронними органами та іншими державними структурами [3].

Основними перевагами електронного документообігу є оперативність, зручність та прозорість. Автоматизація адміністративних процесів дозволяє значно зменшити час, необхідний для погодження та ухвалення рішень, що особливо важливо в діяльності правоохоронних органів. Крім того, цифровізація сприяє підвищенню рівня контролю за виконанням завдань та дотриманням нормативних вимог, що позитивно впливає на загальну ефективність роботи МВС.

Запровадження електронного документообігу також сприяє зміцненню інформаційної безпеки. Використання сучасних технологій шифрування та багаторівневої автентифікації мінімізує ризики несанкціонованого доступу до службових документів. Крім того, централізоване зберігання електронних документів забезпечує їхню доступність для уповноважених осіб та зменшує ймовірність втрати інформації через технічні збої чи людський фактор.

Однак упровадження електронного документообігу в МВС супроводжується низкою викликів, зокрема необхідністю технічного переоснащення, навчання персоналу та вдосконалення нормативно-правової бази. Попри значний прогрес у цифровізації, деякі процеси все ще потребують ручного втручання або дублювання в паперовій формі. Це зумовлено як певною інерційністю адміністративної системи, так і потребою забезпечення додаткового контролю за важливими документами [8].

Важливим аспектом є інтеграція електронного документообігу МВС з іншими державними органами та правоохоронними структурами. Обмін інформацією між міністерствами, органами місцевого самоврядування та міжнародними партнерами має здійснюватися за єдиними стандартами, що забезпечить уніфікованість процедур та високу швидкість передачі даних. Для цього необхідно створити єдину інформаційну екосистему, яка поєднуватиме всі цифрові сервіси державного управління.

Отже, електронний документообіг у МВС України є важливим елементом ефективного функціонування системи внутрішніх справ. Його запровадження забезпечує пришвидшення адміністративних процедур, підвищує рівень безпеки та зменшує бюрократичне навантаження. Водночас успішна реалізація цифрової трансформації потребує системного підходу, який включає правове вдосконалення, технологічну модернізацію та навчання працівників для ефективного використання цифрових інструментів.

Нормативно-правове регулювання електронного документообігу в Міністерстві внутрішніх справ України є важливою складовою цифрової трансформації державного управління. Впровадження електронного документообігу сприяє підвищенню оперативності, прозорості та ефективності роботи правоохоронних органів. Для забезпечення належного функціонування електронного документообігу необхідне комплексне правове регулювання, що включає як загальнодержавні законодавчі акти, так і внутрішньовідомчі нормативні документи.

Основним законодавчим актом, що регулює електронний документообіг в Україні, є Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг». Він визначає правовий статус електронних документів, встановлює порядок їх створення, обробки, передачі та зберігання. Відповідно до цього закону, електронний документ має таку ж юридичну силу, як і паперовий, за умови використання кваліфікованого електронного підпису [3].

Важливе значення також має Закон України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги», який регламентує використання електронного підпису, електронної печатки, засобів автентифікації та забезпечує юридичну значимість електронного документообігу. Для роботи в системі електронного документообігу правоохоронні органи використовують сертифіковані державою електронні підписи, що гарантують безпеку та автентичність документів [4].

Окрему роль у правовому регулюванні відіграє Закон України «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах», який встановлює вимоги до збереження, обробки та захисту електронних документів. Оскільки МВС працює з великою кількістю конфіденційної інформації, цей закон визначає основні принципи забезпечення кібербезпеки, включаючи використання криптографічного захисту, багаторівневої автентифікації та контролю доступу [5].

Окрім загальнодержавних законів, регулювання електронного документообігу в МВС здійснюється на основі внутрішньовідомчих нормативно-правових актів. Зокрема, накази та інструкції Міністерства внутрішніх справ визначають порядок використання електронних систем документообігу, вимоги до обробки інформації та технічні регламенти щодо взаємодії між структурними підрозділами. Одним із ключових документів є наказ МВС України щодо функціонування системи електронного документообігу, який регламентує порядок обміну службовими документами в цифровій формі.

У межах євроінтеграційних процесів Україна також орієнтується на міжнародні стандарти та рекомендації щодо цифровізації державного управління. Зокрема, впровадження європейських підходів до електронного документообігу передбачає гармонізацію українського законодавства з Регламентом ЄС eIDAS, який встановлює правила взаємного визнання електронних підписів та інших електронних довірчих послуг. Це сприяє підвищенню ефективності міжнародної співпраці правоохоронних органів України з європейськими партнерами.

Таким чином, нормативно-правове регулювання електронного документообігу в МВС України базується на комплексній системі законів та підзаконних актів, які визначають порядок створення, обробки, передачі та захисту електронних документів. Водночас, для подальшого вдосконалення електронного документообігу необхідно адаптувати національне законодавство до європейських стандартів, посилити заходи з кібербезпеки та забезпечити ефективне функціонування цифрових технологій у правоохоронній сфері [1].

Основні принципи функціонування електронного документообігу в Міністерстві внутрішніх справ України базуються на загальнодержавних нормах цифрового управління, а також на специфічних вимогах до обробки інформації в правоохоронних органах. До ключових принципів належать такі (табл. 1).

Таблиця 1

Основні принципи функціонування електронного документообігу в МВС України

Назва принципу	Характеристика принципу
1. Законність та нормативна відповідність	Усі процеси електронного документообігу повинні відповідати законодавству України, зокрема Законам України «Про електронні документи та електронний документообіг», «Про електронні довірчі послуги», «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах» та внутрішньовідомчим нормативним актам МВС.
2. Достовірність і автентичність документів	Використання кваліфікованого електронного підпису (КЕП) забезпечує юридичну значимість електронних документів, їхню ідентичність та цілісність. Будь-яка зміна документа після підписання автоматично фіксується та унеможливорює підробку.
3. Конфіденційність і захист інформації	Оскільки МВС працює з чутливою інформацією, електронний документообіг передбачає використання засобів криптографічного захисту, багаторівневої автентифікації та системи розмежування доступу відповідно до рівня допуску працівників.
4. Оперативність та ефективність	Автоматизація документообігу дозволяє скоротити час на обробку документів, ухвалення рішень та координацію між структурними підрозділами. Це особливо важливо для виконання невідкладних завдань у сфері правоохоронної діяльності.
5. Уніфікованість та стандартизація процесів	Використання єдиних форматів документів, уніфікованих процедур реєстрації, обробки та архівування електронних документів дозволяє забезпечити їхню сумісність між різними структурними підрозділами МВС, а також іншими державними органами.
6. Прозорість та контрольованість	Усі операції з електронними документами фіксуються у відповідних інформаційних системах, що дає змогу відстежувати хід їхнього погодження, виконання та архівування. Це сприяє підвищенню підзвітності та зменшенню ризиків службових зловживань.
7. Інтеграція з іншими державними системами	Для ефективної взаємодії з іншими органами влади електронний документообіг МВС має бути сумісним із системами цифрового урядування України, такими як «Трембіта», Єдиний державний реєстр та інші спеціалізовані бази даних.

Джерело: розроблено автором

Дотримання цих принципів забезпечує безперебійну роботу електронного документообігу в МВС, підвищує ефективність управління та сприяє цифровій трансформації правоохоронної системи України.

Процес цифровізації державного управління охоплює всі сфери діяльності, включаючи правоохоронну систему. Впровадження електронного документообігу (ЕДО) у Міністерстві внутрішніх справ України є важливим кроком до підвищення ефективності управління, прискорення обміну інформацією та зниження бюрократичного навантаження. ЕДО дозволяє автоматизувати адміністративні процеси, спростити координацію між підрозділами та покращити контроль за виконанням службових завдань.

Запровадження електронного документообігу в МВС базується на законодавчих актах України, зокрема на Законах «Про електронні документи та електронний документообіг», «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» та «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах». Ці нормативні акти регулюють правові аспекти обміну електронними документами, використання електронного підпису та забезпечення інформаційної безпеки. Відповідно до них, всі електронні документи, оформлені з використанням кваліфікованого електронного підпису, мають таку ж юридичну силу, як і паперові [3-5].

Однією з головних переваг електронного документообігу є його оперативність. Використання цифрових технологій дозволяє значно скоротити час на обробку, погодження та передачу документів між підрозділами МВС. Завдяки автоматизованим системам реєстрації документообіг стає прозорим і контрольованим, що мінімізує ризик втрати чи підробки важливої службової інформації.

Важливим аспектом впровадження ЕДО в МВС є захист інформації. Оскільки правоохоронні органи працюють з конфіденційними та службовими документами, використання сучасних методів шифрування, багаторівневого контролю доступу та цифрової автентифікації є обов'язковими. Впровадження безпечних електронних систем обміну документами дозволяє мінімізувати ризики витоку або несанкціонованого доступу до службової інформації.

Запровадження електронного документообігу також сприяє інтеграції МВС з іншими державними органами. Обмін даними з Міністерством цифрової трансформації, судовими установами, органами місцевого самоврядування та міжнародними правоохоронними структурами може здійснюватися швидше та без зайвих паперових процедур. Це сприяє підвищенню оперативності реагування на правопорушення та покращує координацію між різними державними інституціями.

Попри очевидні переваги, впровадження електронного документообігу в МВС супроводжується низкою викликів. Серед них – необхідність технічного переоснащення, навчання персоналу, адаптації внутрішньовідомчих нормативних актів та подолання бюрократичної інерції. Крім того, забезпечення кібербезпеки в умовах зростаючих загроз з боку хакерських атак та несанкціонованого втручання потребує значних ресурсів та професійної підготовки фахівців [6].

Таким чином, впровадження електронного документообігу в діяльність МВС України є важливим кроком до підвищення ефективності роботи правоохоронних органів. Використання цифрових технологій сприяє автоматизації управлінських процесів, покращує координацію між підрозділами та підвищує рівень безпеки службових даних. Водночас успішна реалізація цього процесу потребує системного підходу, зокрема вдосконалення нормативної бази, модернізації технічного забезпечення та проведення комплексного навчання співробітників.

У сучасних умовах цифровізації державного управління питання захисту інформації та кібербезпеки набувають особливого значення. Міністерство внутрішніх справ України, як один із ключових правоохоронних органів, працює з великим обсягом конфіденційної інформації, що вимагає надійних механізмів її захисту. Зважаючи на постійні кіберзагрози, розробка та впровадження ефективних систем кібербезпеки є стратегічним завданням для МВС.

Захист інформації в МВС регулюється законодавчими актами України, зокрема Законами «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах», «Про кібербезпеку», «Про електронні довірчі послуги», а також нормативними актами, розробленими безпосередньо Міністерством. Ці нормативні документи визначають основні принципи безпеки, зокрема захист персональних даних, інформаційних ресурсів та державних інформаційних систем від несанкціонованого доступу.

Одним із ключових аспектів кібербезпеки є впровадження багаторівневих систем захисту даних. До них належать засоби криптографічного шифрування, електронна автентифікація, контроль доступу на основі рівня повноважень, а також моніторинг кіберзагроз у реальному часі. Використання таких технологій дозволяє запобігати витоку службової інформації та несанкціонованому втручанню в роботу інформаційних систем МВС [11].

Значну роль у забезпеченні кібербезпеки відіграє функціонування Департаменту кіберполіції, який займається запобіганням, виявленням та розслідуванням злочинів у сфері інформаційних технологій. Його діяльність спрямована на боротьбу з кіберзлочинністю, включаючи атаки на державні інформаційні системи, шахрайство в цифровому середовищі, а також незаконне використання персональних даних громадян.

Окрім технічних заходів, важливим напрямом кібербезпеки є підвищення цифрової грамотності працівників МВС. Для цього проводяться навчання, тренінги та регулярні перевірки знань з інформаційної безпеки. Освітні програми допомагають співробітникам розпізнавати потенційні кіберзагрози, уникати фішингових атак та дотримуватися протоколів безпечної роботи з електронними документами [12].

Не менш важливим є міжнародне співробітництво у сфері кібербезпеки. МВС України взаємодіє з Європолем, Інтерполем, а також правоохоронними органами інших країн для обміну досвідом та координації дій у боротьбі з кіберзлочинністю. Участь у міжнародних ініціативах сприяє вдосконаленню вітчизняних механізмів інформаційного захисту відповідно до світових стандартів.

Отже, забезпечення захисту інформації та кібербезпеки є критично важливим завданням для МВС України. Впровадження сучасних технологій захисту даних, розвиток спеціалізованих підрозділів, навчання персоналу та міжнародна співпраця дозволяють ефективно протидіяти кіберзагрозам і гарантувати безпеку державних інформаційних систем. Подальше вдосконалення цих заходів сприятиме посиленню національної кібербезпеки та зміцненню правопорядку в цифровому просторі.

Однією з ключових платформ для міжвідомчої взаємодії є система «Трембіта» – державна система електронної взаємодії органів влади. Вона дозволяє МВС обмінюватися даними з Державною міграційною службою, Міністерством юстиції, Державною податковою службою, Національним агентством з питань запобігання корупції та іншими органами. Завдяки «Трембіті» відомства можуть швидко отримувати актуальні відомості, що сприяє більш ефективному виконанню адміністративних функцій [16].

Важливу роль відіграє взаємодія МВС із системою «Дія», яка забезпечує громадянам доступ до цифрових документів і послуг. Це дозволяє автоматизувати процеси перевірки особи, реєстрації транспортних засобів, видачі водійських посвідчень та інших адміністративних процедур. Інтеграція з «Дією» сприяє зменшенню паперового документообігу та підвищенню прозорості діяльності правоохоронних органів.

Також МВС активно співпрацює з Єдиним державним реєстром судових рішень, що дає змогу правоохоронцям оперативно отримувати інформацію про судові процеси, рішення та ухвали. Це значно пришвидшує виконання судових рішень, забезпечує контроль за дотриманням правопорядку та мінімізує ризики правопорушень.

Не менш важливою є взаємодія МВС із Національним агентством з питань запобігання корупції (НАЗК) через Єдиний державний реєстр декларацій. Це дозволяє виявляти корупційні ризики серед посадових осіб, контролювати відповідність їхніх доходів і майна та забезпечувати прозорість діяльності держслужбовців.

Крім того, МВС співпрацює з міжнародними інформаційними системами, зокрема базами даних Інтерполу та Європолу. Це сприяє боротьбі з транскордонною злочинністю, розшуку злочинців та запобіганню терористичним загрозам. Використання сучасних цифрових платформ дозволяє обмінюватися інформацією в режимі реального часу, що значно підвищує ефективність міжнародного співробітництва [18].

Таким чином, інтеграція цифрових систем у діяльність МВС України сприяє оперативному обміну даними, покращенню координації між державними органами та підвищенню ефективності правоохоронної діяльності. Використання сучасних технологій дозволяє мінімізувати бюрократичні процедури, покращити рівень державного управління та забезпечити безпеку громадян у цифровому середовищі.

Впровадження електронного документообігу в державних органах, зокрема в Міністерстві внутрішніх справ України, стикається з низкою проблем та викликів, що можуть ускладнити процес його ефективного застосування. Ось основні з них (рис. 1).

Рис. 1. Проблеми упровадження електронного документообігу в Міністерстві внутрішніх справ України

1. Недостатнє технічне забезпечення. Багато державних органів, зокрема на місцевому рівні, не мають необхідної технічної інфраструктури для впровадження сучасних систем електронного документообігу. Старі комп'ютерні системи, відсутність стабільного доступу до інтернету в деяких регіонах, а також низька швидкість обробки даних можуть обмежити можливості для ефективного використання ЕДО.

2. Відсутність кваліфікованих кадрів. Для успішного впровадження ЕДО необхідні фахівці, які володіють знаннями в галузі інформаційних технологій, зокрема в електронному документообігу та кібербезпеці. Брак таких спеціалістів у державних органах може призвести до помилок у налаштуванні систем або до неефективного використання нових технологій.

3. Проблеми з безпекою та захистом інформації. Одним із найважливіших аспектів електронного документообігу є захист персональних та службових даних. Незважаючи на наявність технічних рішень, таких як шифрування або електронні підписи, ризики витоку інформації та кібератак залишаються актуальними. МВС і інші державні органи потребують постійного вдосконалення механізмів захисту від кібератак та несанкціонованого доступу до даних.

4. Інтеграція з існуючими системами. Важливим викликом є інтеграція нових систем електронного документообігу з уже існуючими інформаційними платформами та базами даних. У деяких випадках відсутня сумісність між новими та старими програмними продуктами, що ускладнює обмін даними між різними державними органами та системами.

5. Супротив змінам серед працівників. Впровадження електронного документообігу часто зустрічає супротив з боку працівників, які звикли до традиційних методів роботи з паперовими документами. Нерідко це пов'язано з недостатньою готовністю до змін, невизначеністю щодо нових технологій або побоюваннями щодо безпеки та складності роботи з електронними системами.

6. Правові та нормативні проблеми. Впровадження ЕДО вимагає розробки нових або оновлених нормативно-правових актів, які б чітко регулювали використання електронних документів, електронних підписів, а також вимоги до захисту інформації. У разі відсутності відповідної правової бази або її неповного оновлення можуть виникнути труднощі з юридичною значущістю електронних документів.

7. Фінансові витрати. Впровадження системи електронного документообігу потребує значних фінансових ресурсів для закупівлі необхідного програмного забезпечення, модернізації технічної інфраструктури, навчання персоналу та забезпечення кібербезпеки. Для державних органів, особливо в умовах обмеженого бюджету, ці витрати можуть стати суттєвою перешкодою на шляху цифровізації [20].

Отже, незважаючи на численні переваги, впровадження електронного документообігу в МВС та інших державних органах України стикається з численними проблемами, що вимагають комплексного підходу до їх вирішення. Це включає модернізацію інфраструктури, навчання кадрів, удосконалення правової бази та забезпечення високого рівня безпеки інформації.

Європейські країни давно впроваджують електронні технології в державному управлінні, зокрема в документообігу, що дозволяє значно підвищити ефективність і прозорість роботи органів влади. Один з найбільш успішних прикладів – це естонська модель електронного урядування. Естонія стала піонером в розвитку електронного документообігу завдяки створенню національної системи ідентифікації громадян через електронні карти, які використовуються для отримання різноманітних державних послуг, зокрема у сфері соціального забезпечення, охорони здоров'я та бізнесу. Такий досвід є важливим орієнтиром для України, яка також прагне вдосконалити свої адміністративні послуги.

У Німеччині значну роль у модернізації державного управління відіграє система електронного документообігу, що використовує єдині стандарти для передачі документів між органами влади. Важливим елементом є національна платформа для безпечного обміну даними між різними державними установами, що дозволяє уникнути дублювання інформації та прискорити адміністративні процеси. Можливість обміну електронними документами через єдину платформу значно зменшує витрати на обробку паперових документів та підвищує рівень оперативності в прийнятті рішень [17].

Інший приклад – Франція, де була розроблена система електронних послуг для громадян та бізнесу, яка інтегрована в загальну інформаційну інфраструктуру держави. Французька система електронного документообігу охоплює всі рівні управління, від місцевих органів до центральних, і дозволяє швидко обробляти заяви, реєстраційні документи, а також вести електронний облік на рівні підприємств і громадян. У той же час у Франції активно працюють механізми захисту особистих даних, що робить цю систему однією з найбезпечніших у Європі.

Великобританія також має значний досвід у впровадженні електронного документообігу, зокрема в судовій та правоохоронній системах. Використання електронних документів у судочинстві

дозволяє зменшити навантаження на судові органи, прискорити процеси подачі позовів, а також зменшити ризик втрати або фальсифікації документів. Використання електронного підпису та цифрових архівів є важливою складовою частиною цього процесу, що дозволяє зберігати юридичну силу документів.

Для України досвід європейських країн у сфері електронного документообігу може бути надзвичайно корисним. Наприклад, українські органи влади можуть скористатися естонським досвідом для розробки власної системи електронної ідентифікації громадян та організацій, що дозволить значно спростити доступ до державних послуг і зменшити паперовий документообіг. Важливою є також інтеграція з міжнародними цифровими платформами, такими як Європейська система електронних доказів, що дозволить Україні брати участь у міжнародних правових процесах [16].

Можливість застосування європейського досвіду в Україні також полягає в удосконаленні правової бази. Запровадження європейських стандартів у сфері захисту особистих даних, таких як Загальний регламент захисту даних ЄС (GDPR), є важливим етапом на шляху до цифровізації державного управління в Україні. Застосування цих стандартів дозволить підвищити рівень довіри громадян до системи електронних послуг та забезпечити належний захист персональних даних.

Завдяки використанню європейського досвіду в Україні можливе досягнення високої ефективності в державному управлінні та покращення якості державних послуг. Це потребує комплексного підходу, включаючи оновлення інфраструктури, адаптацію правового поля та навчання фахівців. Крім того, важливим є належне фінансування і підтримка з боку держави для забезпечення успішного впровадження нових технологій у сфері електронного документообігу.

Перспективи розвитку та удосконалення правового регулювання електронного документообігу в Україні можна перерахувати таким чином (рис. 2).

Рис. 2. Перспективи розвитку та удосконалення правового регулювання електронного документообігу в Україні

Джерело: розроблено автором

1. Адаптація європейських стандартів. Впровадження європейських нормативно-правових актів, зокрема стандартів GDPR, для захисту персональних даних і забезпечення прав громадян у цифровому середовищі.

2. Розробка єдиної правової бази для електронного документообігу. Створення комплексного законодавства, яке б чітко регулювало всі аспекти електронного документообігу, включаючи питання електронного підпису, архівування, зберігання та обробки електронних документів.

3. Оновлення законодавства щодо електронного підпису. Розширення правового поля для використання електронного підпису, забезпечення його юридичної сили та удосконалення механізмів верифікації та автентифікації документів.

4. Інтеграція з міжнародними системами. Залучення міжнародних стандартів та платформ для забезпечення обміну електронними документами з іншими країнами, зокрема в межах міжнародного співробітництва та правового співіснування.

5. Забезпечення кібербезпеки та захисту інформації. Розвиток правового регулювання у сфері кібербезпеки, прийняття законодавства, яке встановлює чіткі правила захисту інформаційних систем та персональних даних від кіберзагроз.

6. Підвищення рівня прозорості та доступності державних послуг. Створення правової бази для розвитку відкритих даних, доступу громадян до електронних послуг та забезпечення прозорості в діяльності державних органів.

7. Модернізація інфраструктури для електронного документообігу. Законодавчі ініціативи щодо розвитку інфраструктури для електронного документообігу, що забезпечать безперервний доступ до державних послуг та збереження високої якості сервісу для громадян [18].

Крім того, до перспектив належить:

- Навчання та підвищення кваліфікації кадрів. Створення правових механізмів для регулярного навчання фахівців з електронного документообігу, кібербезпеки та цифрових технологій, що сприятиме ефективному застосуванню нових технологій у державному управлінні.

- Розвиток судової практики з електронними доказами. Розробка правових норм для впровадження електронних доказів в судовому процесі, зокрема у справах, що стосуються електронного документообігу та кіберзлочинності.

- Забезпечення ефективного контролю та нагляду. Встановлення правових механізмів для здійснення контролю за дотриманням норм електронного документообігу, а також впровадження моніторингу та аудитів для запобігання зловживанням.

Висновки. Адміністративно-правове регулювання електронного документообігу в Міністерстві внутрішніх справ України та підвідомчих органах є важливим напрямом цифровізації державного управління. Впровадження електронних технологій у документообіг сприяє підвищенню ефективності управлінських процесів, прискоренню обміну інформацією та зниженню рівня бюрократизації. Сучасні виклики у сфері правоохоронної діяльності вимагають вдосконалення правового забезпечення електронного документообігу з метою підвищення прозорості, оперативності та надійності роботи органів внутрішніх справ.

Правове регулювання електронного документообігу в системі МВС здійснюється на основі загальнодержавних нормативно-правових актів, зокрема Законів України «Про електронні документи та електронний документообіг», «Про електронні довірчі послуги», «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах». Окрім цього, важливу роль відіграють підзаконні акти та відомчі нормативні документи, які визначають порядок обміну електронними документами, їх збереження та захист від несанкціонованого доступу. Водночас, існує потреба в розробці спеціалізованих регламентів, що враховували б специфіку роботи правоохоронних органів.

Одним із ключових аспектів адміністративно-правового регулювання є забезпечення належного рівня кібербезпеки та захисту інформації. Оскільки МВС та підвідомчі органи працюють з великою кількістю конфіденційних і службових документів, необхідно впроваджувати сучасні криптографічні засоби захисту, системи автентифікації та моніторингу несанкціонованого доступу. Важливим також є питання інтеграції електронного документообігу з іншими державними інформаційними системами, що потребує уніфікації стандартів та процедур.

Впровадження електронного документообігу в органах внутрішніх справ дозволяє значно зменшити витрати часу та ресурсів на обробку документів, підвищує швидкість реагування на запити та оптимізує взаємодію між структурними підрозділами. Особливо актуальним є використання електронного документообігу в оперативно-службовій діяльності, що забезпечує швидке прийняття управлінських рішень. Разом із тим, необхідно розв'язати проблему цифрової грамотності персоналу та наявності технічних можливостей для повноцінного функціонування електронних систем.

Сучасні європейські підходи до електронного урядування передбачають інтеграцію електронного документообігу з іншими цифровими сервісами, такими як електронний підпис, блокчейн-технології та штучний інтелект. Україна, орієнтуючись на європейський досвід, має адаптувати нормативно-правове забезпечення з урахуванням передових практик. Для цього необхідно удосконалювати законодавчу базу, посилювати контроль за впровадженням електронних технологій у правоохоронній сфері та проводити навчання персоналу щодо користування такими системами.

Таким чином, адміністративно-правове регулювання електронного документообігу в МВС та підвідомчих органах є важливим напрямом розвитку цифрового управління, що сприяє підвищенню ефективності та прозорості діяльності правоохоронних структур. Незважаючи на значні досягнення у цій сфері, подальше вдосконалення нормативно-правової бази, технічної інфраструктури та заходів з кібербезпеки залишається актуальним завданням. Інтеграція передових технологій та єв-

ропейських стандартів у сфері електронного документообігу сприятиме підвищенню ефективності роботи МВС та відповідності сучасним вимогам цифрового управління.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Адміністративна діяльність органів поліції України. Академічний курс / [Карабін Т.О. та ін.]; Держ. ВНЗ «Ужгород. нац. унт». Ужгород : РіКУ, 2024. 315 с.
2. Жаровська І.М. Зарічний О.А. Форми громадської участі у публічно-владній діяльності : монографія. / Київ : Видавництво Людмила, 2020. 135с.
3. Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг. *Відомості Верховної Ради*, 2003, № 36, ст. 275.
4. Закон України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги». *Відомості Верховної Ради*, 2017, № 45, ст. 400.
5. Закон України «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах». *Відомості Верховної Ради*, 1994, № 31, ст. 286.
6. Менеджмент та публічне управління в умовах інформаційного суспільства: колект. монографія / Захарін С.В. та ін.; за заг. ред. канд. екон. наук, доц. Н.В. Філіпової; Нац. ун-т «Чернігів. політехніка». Мена: Домінант, 2020. 283 с.
7. Михайловська О. Концепція громадського прогресу в науці публічного управління : монографія / Нац. ун-т «Чернігів. політехніка». Мена: Домінант, 2020. 308 с.
8. Надання якісних адміністративних послуг: навч. посіб. / С.В. Газарян та ін. ; за заг. ред. д-ра держ. упр., проф. Ю.О. Куца; Харків. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Харків: Магістр, 2019. 115 с.
9. Опалюк Т.Л. Основи професійної майстерності в соціальній сфері : навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський: Ковальчук О.В., 2021. 205 с.
10. Панасюк В.М. Соціальна інфраструктура регіону: сучасний формат та інформаційні інструменти розвитку: монографія. Черкаси: Третяков О.М. вид., 2018. 258 с.
11. Пархоменко-Куцевіл О.І., Гбур З.В. Формування кадрового потенціалу системи публічної служби в Україні: теоретичні засади: монографія. Кам'янець-Подільський: Друкарня Рута, 2021. 368 с.
12. Плескач В.Л. Інформаційні системи електронного документообігу / В.Л. Плескач, О.О. Броварець, І.І. Гарко; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ: Київський університет, 2020. 301 с.
13. Правоохоронна діяльність органів Національної поліції. Законодавство. Коментар. Роз'яснення: [збірник] / [уклад. В.С. Ковальський та ін]; за заг. ред.: В.С. Ковальського, С.С. Чернявського; Нац. акад. внутр. справ. Київ: Юрінком Інтер, 2022. 332 с.
14. Публічне управління для сталого розвитку: виклики та перспективи на національному та місцевому рівнях: матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. / редкол.: Марова С.Ф. та ін.; Донец. держ. ун-т упр. та ін.. Маріуполь; Київ: Халіков Р.Р. вид., 2020. 295 с.
15. Сердюк І.А. Нормотворча діяльність у МВС і Національній поліції. Збірник тестових завдань / І.А. Сердюк, Л.М. Сердюк; Дніпропетр. держ. унт внутр. справ. Дніпро: Дніпропетр. держ. унт внутр. справ, 2024. 155 с.
16. Система публічного управління національною економікою в умовах євроінтеграції: формування та розвиток: колект. монографія / Н.І. Олійник та ін.; за заг. ред. Н.І. Олійник, О.П. Слюсарчук; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Київ: НАДУ, 2020. 351 с.
17. Тихонова Д.С. Управління процесом надання адміністративних послуг в Україні: монографія. Харків: Оберіг, 2020. 159 с.
18. Федусенко О.В. Проектування систем електронного документообігу / О.В. Федусенко, І.М. Доманецька, Г.В. Красовська; Київ. нац. ун-т буд-ва і архітектури. Київ: КНУБА, 2016. 87 с.
19. Шпак Ю.В. Доступність центру надання адміністративних послуг - основа реформування місцевого самоврядування. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. 2021. № 1. С. 68–73.
20. Ющенко М. Проблемні питання правового регулювання адміністративних послуг в Україні. *Актуальні проблеми державного управління*. 2019. Том 3. № 79. С. 92–97.